خراسان روزنامه صبح ایران
پنج‌شنبه ۱۹ مرداد ۱۳۹۶ .۱۷ ذی‌القعده ۱۴۳۸ .شماره ۱۹۶۰۵

ظریف: تمایلی برای ادامه تنش در روابط تهران و ریاض نداریم

ایلنا- وزیر خارجه کشورمان، توسعه روابط با کشورها به‌ویژه همسایگان را از اولویت‌های ایران اعلام کرد و گفت: بهبود روابط ایران و عربستان، نیازمند احترام متقابل و احترام به منافع مشترک است. محمدجواد ظریف، در پاسخ به این سوال که آیا روابط تهران و ریاض در دولت دوازدهم به سمت و سوی تنش‌زدایی حرکت خواهد کرد، گفت: ایران هیچ تمایلی برای ادامه تنش در روابط میان تهران و ریاض ندارد.

دیدگاه

لایه های پنهان و آشکار مبارزه با ایران در منطقه

صادق ملکی، کارشناس و تحلیل گر ارشد سیاسی در یادداشتی برای دیپلماسی ایرانی می‌نویسد: نزدیک شدن ایاد علاوی به صدر، جدایی احتمالی العبادی از مالکی و... تقلیل تحولات به تحولاتی انتخاباتی، تفسیری به بیراهه است. نزدیکی و دوری به ایران، اگر چه در نگاه آرمانی می تواند ملاک ارزیابی باشد اما این نگاه در دنیای پیچیده سیاست که بر اساس منافع عمل می کند چندان کاربرد نداشته است و در صحنه معادلات امروز جهانی و به ویژه منطقه، دوری و نزدیکی به تهران ملاک بد بودن و خوب بودن (عمل نرمال و غیرنرمال) است. بخش مهمی از شیعیان و به طور مشخص، شیعیان عراق، در شیبی آرام از ایران دور می شوند تا از طرف نظام بین الملل و کشورهای منطقه قابل پذیرش شوند. ظهور صفویه در ایران، مشروعیت و قدرت خلافت عثمانی در استانبول را به چالش کشید. در طول قرن های پس از به قدرت رسیدن صفویه، نگاه جهان تسنن به ایران، نگاه یک غریبه بود. انقلاب اسلامی با حمایت از فلسطینیان و طرح هدف آزادی قدس، این نگرش را تغییر داد و موجب شکستن این نگاه شد و ایران را متولی مهم ترین موضوع جهان اسلام و از نگاهی مسئله جهان تسنن کرد.... طی سال های اخیر، خارج کردن برگ برنده فلسطین از دست ایران شیعی و جدا و بدبین کردن کشورهای اسلامی و افکار عمومی مسلمانان نسبت به ایران، به یک هدف مشترک و راهبردی ترکیه و کشورهای عربی مخالف ایران تبدیل شده است که همچنان این هدف تعقیب می شود. در سال های اخیر، با درگیری های میدانی که میان مسلمانان شیعی و سنی در سوریه، عراق و یمن رخ داده است، عملا این کشورها به بخش مهمی از اهداف خود نایل شده اند و از بعدی به اهداف انقلاب اسلامی ایران، صدمه ای جدی وارد شده است. هم اکنون با توجه به تحولاتی که در منطقه در حال وقوع است، این روند وارد فاز جدیدی شده که نیاز مبرم به درک ابعاد و تاثیرات آن توسط تهران دارد. به نظر می رسد پس از موفقیت نسبی جدایی جهان اهل تسنن از ایران، برنامه ریزی شده است که شیعیان نیز از تهران فاصله بگیرند. هر چه میزان این فاصله بیشتر باشد، برای متولیان این جدایی با تعریف ساختاری خاص، امکانات مادی و معنوی تامین خواهد شد... هم اینک این پروژه به طور جدی در عراق کلید خورده است و پس از عراق به لبنان، پاکستان و... نیز سرایت خواهد کرد. در حالی که تهران در گیر سیاست ها و بعضا اختلافات داخلی، حاشیه های برجام و... است، تحولات عمیق در حال وقوع، می تواند ضربه ای جدی به نفوذ ژئوپولیتیک ایران وارد کند. درک تحولات آغاز شده و تعریف نقش های جدید برای حکیم، صدر، عبادی، مالکی و... در عراق، آسیب شناسی سیاست ها و ابعاد و تاثیرات آن، برای ایران ضرورتی استراتژیک بوده است که تعلل در آن بخشودنی نیست. جنگ و بحران در سوریه و عراق، فارغ از این که چه دستاوردی داشته، در نگاه کلان ضربه به جهان اسلام بوده و است. این بحران به بخش مهمی از عقبه اسلامی متکی بر جهان تسنن به ایران صدمه زده و به جدایی و بدبینی افکار عمومی مسلمانان نسبت به ایران منجر شده است. با تعریف شیعه ایرانی، عرب، ترک و... و تقسیم آنان به شیعیان خوب و بد و انتساب بد ها به ایران، عقبه های شیعی نیز می تواند در آینده به سرنوشت عقبه سنی ها دچار شود. اگر این تحول رخ دهد، صدمه وارده می تواند به میراث هزار و ۴۰۰ ساله عام و میراث ۵۰۰ ساله خاص ایران صدمه جدی وارد کند و بر امنیت ملی ایران تاثیرات عمیق بگذارد. نکته دیگر آن که لابی عراق در ایران بسیار قوی است که فارغ از فرصت و تهدید بودن آن، در این مقطع این لابی سعی دارد جدایی حکیم از مجلس اعلا و تشکیل حکمت ملی را امری انتخاباتی تفسیر کند. با مد نظر قرار دادن سفر العبادی و صدر به عربستان، نزدیک شدن ایاد علاوی به صدر، جدایی احتمالی العبادی از مالکی و... تقلیل تحولات به تحولاتی انتخاباتی، تفسیری به بیراهه است.

خبر

توسط یک مؤسسه آمریکایی افشا شد

اسناد محرمانه نقش انگلیس در کودتای ۲۸ مرداد

اسناد جدیدی که در آمریکا به تازگی از حالت طبقه بندی محرمانه خارج شده، نشان می دهد دولت وقت انگلیس در تحریک آمریکا به انجام کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ در تهران نقش به سزایی داشته است. این اسناد دو روز پیش توسط موسسه غیرانتفاعی «آرشیو امنیت ملی آمریکا» منتشر شد. دو پژوهشگر این موسسه، اسناد جدید را «اولین تأیید رسماً منتشر شده از متقاعد کردن آمریکا توسط انگلیس برای عزل مصدق از قدرت» توصیف کرده‌اند. این دو یادداشت تا قبل از این «فوق محرمانه» بوده است. به گزارش فارس، روزنامه فایننشال تایمز انگلیس نوشته بر اساس این اسناد، مقام‌های انگلیسی و آمریکا از مهرماه سال ۱۳۳۱، دست کم سه بار برای بحث درباره سرنگون کردن دولت مصدق دیدار کرده‌اند، از جمله «کریستوفر استیل»، دومین مقام عالی‌رتبه سفارت انگلیس در واشنگتن این ایده را با مقام‌های آمریکایی در میان گذاشته است. فارس در این باره نوشت: دولت انگلیس در سال‌های گذشته، بارها مقام‌های آمریکایی را برای جلوگیری از اعلان علنی نقش لندن در کودتای ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲، تحت فشار قرار داده است. به همین دلیل، سندهای تازه انتشار یافته جزو مواردی بوده که از مجموعه مفصل اسنادی که چندوقت پیش وزارت خارجه آمریکا برای اولین بار درباره طراحی کودتای ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ منتشر کرد، حذف شده است.

نگاه های متفاوت به آغاز دیوارکشی ترکیه در مرز با ایران

گروه سیاسی
info@khorasannews.com

روز گذشته، رسانه‌های ترکیه گزارش داده‌اند که این کشور احداث دیوار حائل ۱۴۴ کیلومتری را در مرز خود با ایران آغاز کرده است. این موضوع واکنش های متفاوتی را به‌ویژه در میان کاربران شبکه های اجتماعی در ایران به همراه داشت. به گزارش تسنیم، خبرگزاری دوغان ترکیه گزارش داد استاندار استان «آغری» در شرق ترکیه از مراحل ساخت این دیوار بازدید کرده است. بنابراین گزارش، این دیوار دو متر عرض و سه متر ارتفاع دارد و از بلوک‌های بتنی ساخته شده است. ترکیه اعلام کرده هدف از ساخت این دیوار، ارتقای امنیت و جلوگیری از ترددهای غیرقانونی اعضای حزب کارگران کردستان (پ ک ک) بوده است. رجب طیب اردوغان، رئیس جمهور ترکیه چند ماه پیش گفته بود کشورش قصد دارد در مرز خود با عراق و ایران، دیوارهایی مشابه دیوار ۹۱۱ کیلومتری احداث‌شده در مرز سوریه بسازد. مرز مشترک ترکیه با ایران حدود ۵۵۰ کیلومتر است. به گفته رئیس اداره تاسیسات مسکونی وابسته به نخست وزیری ترکیه، این دیوار چینی ها در پنج مرحله انجام خواهد شد که مرحله اول آن شهریور ماه امسال به بهره برداری می رسد. استان های آغری و ایغدیر که دولت آنکارا قصد دارد در آن ها دیوار مرزی بین ایران و ترکیه احداث کند، در شمالی ترین قسمت مرز مشترک دو کشور قرار دارد و استان های شیعه نشین محسوب می شود.

■ **ایران پیشتر از این موضوع استقبال کرده بود**

حدود سه ماه پیش، یک منبع آگاه در وزارت امور خارجه ایران با تأیید تصمیم ترکیه مبنی بر احداث دیوار در بخشی از مرزهای خود با ایران اعلام کرد: چنین اقدامی باید با اطلاع تهران باشد. به گزارش ایرنا و خبرگزاری صدا و سیما، این مقام که نامش فاش نشده، تأکید کرده که ایران از طرح ترکیه برای احداث دیوار در مرز با ایران آگاه است و از آن استقبال می کند. منبع آگاه مذکور اعلام کرده «دو میلیارد دلار کالای منسوجات قاچاق از مرزهای ترکیه وارد ایران می‌شود که اگر دیواری کشیده شود، از ورود این میزان قاچاق به کشور جلوگیری می‌شود. ما حتی تشویق می کنیم این اتفاق زودتر بیفتد و کالای قاچاق به ایران نیاید.» این منبع مطلع افزود: جمهوری اسلامی ایران از موضوع دیوار کشیدن در بخشی از مرز مشترک ایران و ترکیه اطلاع کلی دارد و به نظر می‌رسد مقامات ترکیه برای افزایش تدابیر امنیتی در مرزهایشان قصد دارند، اقدامات تازه‌ای ترتیب دهند که یکی از این اقدامات، موضوع مورد اشاره است. وی ادامه داد: به طور معمول و بر اساس قوانین بین‌المللی، ترکیه هر اقدامی که بخواهد در مرزهای مشترک دو کشور انجام دهد، باید با اطلاع ایران باشد.

■ **واکنش منفی برخی کاربران شبکه های اجتماعی**

در عین حال از روز گذشته که تصاویر این دیوارکشی منتشر شده است، کاربران شبکه های اجتماعی واکنش های متعددی به این موضوع داشته اند، عده ای به خاطر منافع این اتفاق برای ایران از آن استقبال کرده و عده ای دیگر آن را نوعی توهین به ایران دانسته اند. کاربری در این باره نوشت: «در عرف بین الملل نیز چنین کاری به منزله توهین به کشور مقابل است.» فرد دیگری هم با اشاره به علاقه ایرانیان به سفرهای گردشگری به ترکیه نوشت: «این قدر زمان ارزونی رفتین ترکیه که بیا حالا واسه ما آدم شده، دیوار می کشه» برخی هم این دیوارکشی را با اقدامات ترامپ درباره مرز مکزیک مقایسه کردند. از جمله فردی تأکید کرده «قرار بود ترامپ بین آمریکا با مکزیک دیوار بکشه، اردوغان اومده بین ترکیه و ایران دیوار کشیده» عده ای هم از اردوغان و رویکردهایش انتقاد کرده اند. کاربر دیگری نوشت: «ایرانی های زیادی هم بودن که به خاطر دیوار مکزیک هرچه فریاد داشتن بر سر آمریکا زدن اما دیوار ترکیه در مرز ایران کمترین اهمیتی براشون نداره.» کاربری در پاسخ به وی نوشت «... دیوار مرزی ایران و ترکیه (مانند دیوار ترامپ در مرز مکزیک) آن قدر سیاسی نیست و گفتمان مشابهی پشتش نیست.»

■ **استقبال عده دیگری از دیوارکشی ترکیه در مرز با ایران**

در مقابل عده‌ای از این اتفاق استقبال کرده‌اند؛ به‌ویژه که ایران هزینه ای برای این امر نمی پردازد. کاربری نوشته: «ترکیه داره دیوار می کشه بین مرز ایران و ترکیه، ایران پولشونده مشکلی نیست!» فرد دیگری هم ادعا کرده «دیوار ترکیه توی نقطه صفر مرزی نیست و توی خاک خودش کشیده می شه! اتفاقا به نفع خود ایرانه.» کاربر دیگری هم تأکید کرده که چون از ایران به ترکیه مهاجرت گسترده ای نمی شود، پس احداث دیوار تبعیض ملیتی و توهین نیست. کاربر دیگری هم نوشت: «اتفاقا ما از دیوار کشی بین مرز ایران و ترکیه استقبال می کنیم. بلکم کمتر شهید بدیم لب مرزمون». کاربر دیگری نوشت: «این نه دیوار برلینه. نه دیوار چینه و نه اون دیواری که ترامپ قول داده بود بکشه...

البته معتقدم کار بدی نمی کنه. با پول اونه ولی سودش دوطرفه س. دیوار مال مهاجران قاچاقیه دیگه. خیلیا ازین مرز فرار می کنن.» مثل همیشه برخی کاربران نیز نگاه طنز به موضوع داشته اند و کاربری با همین نگاه نوشت: «اردوغان اعلام کرده تو مرز ایران و ترکیه دیوار می کشه. کاش آنتالیا رو بذاره این ور دیوار.»

باید به تفاهم جدی برسیم که تشکیل حزب مسئله ماست

عبدی: اگر رقابت وجود داشت، بسیاری از نیروهای موجود، جایشان را به جوان‌ها می دادند

تغییر نسلی در عرصه سیاسی ایران به کُندی انجام می‌شود. نمودار متوسط سن نمایندگان ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی و اعضای دولت از ابتدای انقلاب تاکنون روند صعودی را نشان می دهد. برخی این ویژگی را یک حُسن می دانند چون حضور افراد با تجربه در عرصه تصمیم گیری، کشور را از پرداخت هزینه های آزمون و خطا مصون می دارد اما در مقابل گروهی هم هستند که درباره سایه افکندن کم تحرکی و محافظه کاری بر عرصه سیاسی کشور هشدار می دهند. عباس عبدی فعال سیاسی و تحلیل گر اصلاح طلب نگاه دیگری دارد. وی می گوید: قرار نیست به کسی گفته شود، کنار برود تا کس دیگری جای او بیاید. گردش نخبگان جز با رقابت آزاد و منصفانه در درون احزاب انجام نخواهد شد اما در ایران این اتفاق نمی افتد. بر همین اساس آینده کشور ا... بختکی خواهد بود! به گزارش خبرآنلاین، عبدی درباره این موضوع تصریح کرد: در کشورهای توسعه یافته، فعالیت سیاسی بدون سقف سنی انجام می شود و هیچ قاعده ای هم برایش نیست. البته ما دو سطح کنش سیاسی یعنی «اجرا» و «نظر» را باید از یکدیگر متمایز کنیم. در واقع فعالان سیاسی، هیچ وقت بازنشستگی ندارند، هر چه جلوتر می روند ممکن است به اظهارنظرهایشان بیشتر توجه شود و بر سیاست هم اثر بگذارد. ولی در سطح اجرا، قضیه فرق می کند و گردش نخبگان ضروری است. وی افزود: تنها راه چرخش سیاست مداران در عرصه اجرا، وجود رقابت در دولت و احزاب است. هیچ قاعده ای نداریم که به کسی گفته شود، کنار برود تا کس دیگری جای او بیاید. قاعده این است که نفر دیگر بیاید و در رقابتی آزاد و برابر، نفر حاضر در عرصه سیاست را کنار بزند. در عصر اینترنت و کامپیوتر، اصولا نیروهای جوان همه کاره میدان می شوند بنابراین به طور طبیعی نیروهایی که پا به سن می گذارند کنار می روند اما در ایران چون رقابت وجود ندارد، طبیعی است نیروهایی که اول انقلاب ۲۴، ۲۵ سال داشتند و بر سر کار آمدند تا ۸۰ سالگی هم در سر کار خواهند بود. وی تاکید کرد: «معتقدم اگر رقابت عادی وجود داشت، به احتمال زیاد، بسیاری از نیروهایی که امروز بر مسند کار هستند، جایشان را با جوان ترها عوض می کردند. حالا اگر هم رقابت باشد و کسی نتواند نیروهای موجود را در رقابتی آزاد و عادلانه کنار بزند خب باید بمانند. ایرادی ندارد. مسئله شبیه ورزشکاران است. یک ورزشکار ممکن است در ۳۰ سالگی مجبور به بازنشستگی شود چون جوان ها می آیند و جایش را می گیرند و او نمی تواند رقابت کند و بدنش کشش ندارد تا خودرا با این رقابت تطبیق دهد یا آن که دوست دارد عین زیدان در اوج کنار برود. اما یک ورزشکار دیگر ممکن است توانمند باشد و تا ۴۰ سالگی هم ورزش حرفه ای کند و کنار هم نرود و بتواند رقابت کند. ما نباید به او بگوییم کنار برو! بنابراین مهم آن است که "رقابت" وجود داشته باشد.» عبدی در پاسخ به این سوال که «از آن جا که احزاب در کشور نهادینه نشدند باید چه کاری انجام داد تا ترس و نگرانی از آینده مدیریت کشور رفع شود؟» اظهار کرد: «راهش آزادی رقابت است. سیستم هایی که رقابت در آن ها نباشد نمی توانند خودشان را بازسازی کنند و با محیط و مشکلات تطبیق دهند و از بحران بیرون بیایند. حتی حزب کمونیستی چین حداقل این حسن را دارد که در درون حزب به طور محدودی این نوع رقابت انجام می شود. آن جا این اتفاق می افتد اما در ایران این اتفاق هم نمی افتد. یعنی حتی یک سیستم نداریم که در درون آن یک نوع رقابت شکل بگیرد و نیروهایی از درون خودش بالا بیایند. بر همین اساس آینده کشور ا... بختکی خواهد بود.» وی درباره این موضوع که برخی می گویند سابقه حزب در ایران خیلی خوشایند مردم نبود و افکار عمومی از حزب ذهنیت منفی دارد، تصریح کرد: دلیلش این نیست که سابقه حزب در ایران بد بوده است. سابقه چه چیزی در ایران خوب بوده که حالا تحزب بد باشد! مگر سابقه دولت ها خوب بوده که حالا سابقه احزاب بد است؟! این به آن دلیل است که احزاب نمی توانستند استقلال نهادینه شده داشته باشند. دولت ها چنین اجازه ای را به آن ها نمی دادند. در واقع به دلیل اقتدار و استقلال بیش از حد حکومت، اجازه شکل گیری چنین احزابی را نمی دادند بنابراین راهش این است که حکومت را در درجه اول تا حدی که می شود مسئول کرد، بعد متناسب با آن احزاب مستقل مدنی شکل بگیرند یا همین احزابی که هستند در همین قالب ها فعالیت کنند تا کم کم در فرایند بلندمدت، این وضعیت اصلاح شود. اما قبل از هر چیز، فهم این مشکل اهمیت دارد. باید به یک تفاهم جدی برسیم که این مسئله ماست و باید دنبال راه حل باشیم. آن زمان بالطبع راه حلش هم پیدا می شود.

بذر ایران هراسی جدیدی که کیسینجر پاشید

در روزهای اخیر، گزارش‌هایی از رفتار خوب سعودی‌ها با زائران ایرانی منتشر شده است و به‌موازات این گزارش‌ها، عادل الجبیر وزیر امور خارجه عربستان در حاشیه نشست سازمان همکاری اسلامی در استانبول، برای بررسی راه‌های مقابله با تعرضات رژیم صهیونیستی در مسجدالاقصی به دیدار دکتر محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه ایران رفت و نمایی از یک دیدار صمیمی را با وی نشان داد. به گزارش خبرگزاری صداوسیما، روز یک شنبه هم رسانه‌ها به نقل از معارضان سوری گزارش دادند که عادل الجبیر به آن‌ها گفته است بشار اسد در مسند قدرت در سوریه باقی خواهد ماند و این سوری‌ها هستند که درباره سرنوشت او تصمیم خواهند گرفت. به گزارش خبرگزاری صدا و سیما، در کنار این تحولات، سفر برخی مقام‌های عراقی به ریاض و متعاقب آن رفتن مقتدی صدر رهبر جریان صدری‌ها به عربستان و دیدار با محمد بن سلمان ولیعهد این کشور، این نوید را می‌داد که سعودی‌ها به اصلاح سیاست‌های مخرب منطقه‌ای خود روی آورده‌اند و ممکن است این تحولات روزنه‌ای برای نزدیکی آن‌ها به تهران باشد. در چنین شرایطی، دو اتفاق رخ داد که این امید را کم‌رنگ کرد. اولین رخداد، انتشار مقاله‌ای از هنری کیسینجر وزیر امور خارجه اسبق آمریکاست که نسبت به آن چه «ظهور امپراتوری ایران بعد از سقوط داعش در منطقه» نامید، هشدار داد و افزود: «در این شرایط، این اعتراف سنتی که دشمن دشمن شما می‌تواند به‌عنوان دوست شما در نظر گرفته شود، دیگر اعمال نخواهد شد. دشمن دشمن شما در خاورمیانه معاصر نیز می‌تواند دشمن شما باشد و به‌این ترتیب کیسینجر یهودی تبار، بار دیگر بذر ایران هراسی را در منطقه بر زمین پاشید و دومین رخداد دستور بستن دفاتر شبکه الجزیره در سرزمین‌های تحت کنترل رژیم صهیونیستی بود. بستن شبکه الجزیره یکی از شروط ۱۳ گانه ائتلاف سعودی در جریان تنش با قطر بود که مطرح شد و حالا اسرائیل با این اقدام سعی کرد به ائتلاف سعودی نزدیک شود و از نزدیک شدن ریاض به تهران جلوگیری کند. در چنین شرایطی به نظر می‌رسد عربستان همچنان قادر به تصمیم‌گیری مستقل نبوده است و تحت‌فشار صهیونیست‌ها عمل می کند چرا که حالا ریاض این سخن جبیر را که سرنوشت بشار را باید سوری‌ها تعیین کنند تکذیب کرده است و رسانه‌های وابسته به این کشور هم فضایی را از سفر صدر به عربستان ترسیم می کنند که بیانگر تلاش برای ایجاد شکاف در جهان تشیع پس از ایجاد شکاف در جهان اسلام به دو محور شیعی و سنی است.

افق های روشن در مذاکرات صلح سوریه با محوریت ایران

با شکل گیری بحران سیاسی در سوریه، بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای بر اساس منافع و علایق خود، جهت گیری های مختلفی را درباره این کشور اتخاذ کردند و یک جنگ تمام عیار با ویرانی های گسترده ایجاد شد. سوریه که اهمیت ژئوپولیتیک و ژئواستراتژیک خاصی در منطقه غرب آسیا دارد جولانگاه منافع کشورهای مختلف شد که در راس آن ایالات متحده بود. این کشورها تلاش پیگیر و مستمر در جهت اعمال فشار و ساقط کردن حکومت اسد را دنبال و به نوعی می توان گفت جنگ جهانی را به این کشور تحمیل کردند اما با ورود متحدان اسد و سوریه در این عرصه و اعلام حمایت رسمی و علنی از دولت و ملت سوریه و اضافه شدن مسکو به عنوان هم پیمان دولت سوریه، شاهد تغییرات چشمگیری در صحنه میدانی و سیاسی بوده ایم. از جلوه های بارز تحولات سوریه، پیچیدگی اوضاع در این کشور است که در قالب انگیزه های مهم‌ترین بازیگران بین المللی و منطقه ای خواستار سقوط نظام حاکم سوریه جلوه کرد. در این راستا، شاهد کنش‌های ناشی از ترکیب این مولفه‌ها یعنی هم گرایی، واگرایی، نزاع، رقابت، بحران و ثبات و مباحث مرتبط با واقعیت‌های سوریه بودیم. در مقابل متحدان سوریه سعی کردند با تاکید بر حفظ تمامیت ارضی سوریه در مرحله اول و ایجاد فضای صلح در مرحله بعد و شکل دادن به پتانسیل و ظرفیت ضرورت گفت‌وگو، دولت ترکیه را نیز در این عرصه وارد میدان کنند. بر همین اساس بین سه کشور ایران، روسیه و ترکیه گفت‌وگوهایی با عنوان مذاکرات صلح برای سوریه در حال انجام و پیگیری است. این مذاکرات به‌ویژه از زمان کنار رفتن داوود اوغلو و حضور بیلدریم به جانشینی او حرکت رو به رشدی داشته و مواضع ترکیه در قبال سوریه را به تدریج تغییر داده است. این در حالی بود که پس از سرنگونی جنگنده روسیه، اردوغان در تنگنای واقعی قرار گرفت و ناتو نیز در این وضعیت سخت، او را تنها رها کرد. به علاوه این که آمریکا و اروپا بین اردوغان و کُردها، دومی را برگزیدند. از سوی دیگر کودتای نافرجام در ترکیه چشم اردوغان را به خطرات و تهدیدات واقعی علیه کشورش در سطح داخل و خارج باز کرد، در نتیجه وی به تدریج سیاست جدیدی در ترکیه اتخاذ کرد که در صدر آن تغییر موضع سرسختانه در قبال سوریه و بشار اسد بود، تا جایی که او از لزوم پایان جنگ در سوریه سخن گفت و به نقش و اهمیت بشار اسد در مرحله انتقالی اشاره کرد. نکته قابل توجه این که روابط ترکیه با کشورهای حاشیه خلیج فارس به ویژه عربستان آشکارا سرد شده است و در مقابل شاهد گرمی روابط میان ایران و ترکیه از جمله دیدارهای دوجانبه بین مقام‌های این دو کشور در سطح وزیران خارجه و به زودی در سطح روسای جمهور خواهیم بود. با این حال، نشست سه جانبه اخیر میان ایران، روسیه و ترکیه افق های روشنی را نشان می دهد. به نظر می رسد نگاه سه کشور در این نشست هماهنگ باشد و مذاکرات بر توقف آتش بس متمرکز خواهد شد تا به این ترتیب همه گروه‌ها بتوانند به فرایند آشتی ملی در سوریه بپیوندند. این به آن معنا است که معارضان سلاح خود را کنار بگذارند و به دنبال عفو از دولت باشند. البته مخالفان تاکید کرده‌اند که مذاکرات آستانه صرفاً بر آتش بس متمرکز خواهد بود. در همین حال، استفان دی میستورا، نماینده سازمان ملل که ریاست هیئت سازمان ملل در مذاکرات آستانه را برعهده دارد، ابراز امیدواری کرده است که مذاکرات اساسی برای حل سیاسی شکل بگیرد. این مذاکرات در حالی دنبال می شود که ارتش سوریه از لحاظ میدانی قدرت برتر محسوب و روابط روسیه و آنکارا بعد از یک دوره تنش به هم نزدیک شده و نزدیکی روابط دیپلماتیک میان ترکیه و روسیه و دیگر کشورهای منطقه به مدد اعلام آتش بس که متحدان سوریه در برقراری آن نقش مهمی داشته اند، به دست آمده است. مسکو و آنکارا بعد از یک دوره کوتاه تنش در روابط با یکدیگر که بر سر سقوط جنگنده روسی توسط جنگنده های ترکیه به وجود آمد، هم اینک در حال همکاری با یکدیگر علیه تروریست ها هستند و روسیه پوشش هوایی مورد نیاز نیروهای ترکیه را در مبارزه با تروریسم تامین می کند. مذاکرات آستانه، نخستین مذاکره‌ای است که زیر نظر ایران، روسیه و ترکیه به دور از هر گونه نقش آفرینی از سوی واشنگتن برگزار می شود. در این نشست ها با وجود مخالفت ایران، مسکو از واشنگتن برای شرکت در این نشست دعوت کرد اما دولت دونالد ترامپ، رئیس جمهوری جدید آمریکا تاکنون هیچ پاسخی به این دعوت نداده است. اگر چه عده ای معتقدند ایران از روابط نزدیک به وجود آمده میان روسیه و ترکیه خشنود نیست اما به اعتقاد بسیاری از ناظران، ایران نشست آینده آستانه را محلی برای تقویت نفوذ منطقه ای خود می بیند.

منبع: پایگاه خبری تحلیلی الوقت

تحلیل دیگران

هنر دیپلماسی و ادامه حیات برجام در فضای ملتهب

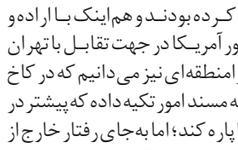

در شرایطی که برجام در تنگناهای بدعهدی آمریکا در حال تبدیل شدن به یک توافق نافرجام است و از طرفی هم نمی‌توان از ابعاد سیاسی، بین المللی و تاریخی این توافق صرف نظر کرد؛ اما با تداوم شرایط حاضر، ایران در میانه راهی مردد خواهد ماند که یک‌سوی آن تن دادن به تضعیف برجام از سوی آمریکا و تلاش دیپلماتیک برای مقابله با این تحرکات و سوی دیگر، ترک زمین بازی، انزوا و بازگشت به نقطه صفر است. برای کاستن از فشارهای پیوسته آمریکا نیاز است درک صحیحی از شرایط موجود داشته باشیم، شرایطی که موجب ناکارآمدی فعلی این توافق شده است و از قرار فقط مربوط به تحرکات آمریکا نیست. در سطح داخلی متأسفانه به رغم هشدارهای مقام معظم رهبری، انتخابات دوازدهمین دوره ریاست جمهوری به شدت قطبی شد و این وضعیت تا بعد از انتخابات نیز ادامه یافته و واضح است برجام به‌عنوان یکی از دستاوردهای دولت دوازدهم، هم در جریان انتخابات و هم فضای بعد از انتخابات تضعیف شود تا جایی که جریان‌های رقیب دولت بدون توجه به مقتضیات کشور به‌شدت به آن تاختند و به‌جای حفظ و تقویت آن در کشاکش دعواهای جناحی و سیاسی در جهت تخریب و تضعیف آن کوتاهی نکردند. هر چند بخشی از این تخریب‌ها نیز به‌دلیل بزرگنمایی برجام بود که سبب شد انتظارات از برجام در فضای داخلی افزایش یابد. مشخصاً انتظار لغو کلیه تحریم‌های ناعادلانه علیه ایران در حالی که این تحریم‌ها تماما ماهیت هسته‌ای ندارد انتظار نابه‌جایی است که می‌توانست با واقع نگری و واقع نمایی مجال طرح نیابد. به این وضعیت نامطلوب باید شرایط خاص منطقه و صف‌آرایی رقبای سنتی ایران را نیز افزود که برجام را خطر مشترک ارزیابی کرده بودند و هم اینک با اراده و چراغ سبز رئیس جمهور آمریکا در جهت تقابل با تهران برآمده‌اند. در سطح فرامنطقه‌ای نیز می‌دانیم که در کاخ سفید رئیس جمهوری به مسند امور تکیه داده که پیشتر در نظر داشت این توافق را پاره کند؛ اما به‌جای رفتار خارج از عرف و به جهت ساختارهای تصمیم‌گیری منسجم و نظام مند کشورش ترجیح داد با هوشمندی از شرایط مذکور بهره ببرد و امید دارد به‌واسطه تهدیدات به وجود آمده، هژمونی خود را در غرب آسیا مدیریت کند و از ترس اعراب از شرایط پسابرجام به نفع منافع ملی خود بهره‌مند شود. اما در این اجماع فراگیری که میان معارضان برجام در سطوح مختلف وجود دارد، نکاتی قابل تامل برای حفظ حیات برجام یا پایبند نبودن به آن وجود دارد. برجام یک تجربه موفق از دیپلماسی منطقی در برابر تهدیداتی بود که هر روز بر وسعت و شدت آن افزوده می‌شد.

به‌رغم بدعهدی آمریکا به‌عنوان یکی از اعضای گروه ۵+۱، سایر اعضا از جمله اروپا، روسیه و چین همچنان به ابعاد مثبت این توافق اعتقاد دارند و از لزوم پایبندی و اجرای آن سخن می گویند. لذا در کنار تهدید آمریکا، این فرصت نیز وجود دارد که شکاف میان آمریکا و سایر قدرت‌های جهانی که عمدتا از یکجانبه‌گرایی آمریکا نشات می گیرد هم اینک در ارتباط با برجام نیز تشدید شود؛ البته میزان این شکاف بستگی به منافعی دارد که این توافق برای هر بازیگر می تواند داشته باشد. از این رو، اختلاف آمریکا و سایر اعضای ۵+۱ بسته به تهدیدی که نقض برجام نسبت به منافع این بازیگران ایجاد می کند می‌تواند از سطح لفظی تا عدم همراهی و حتی ایستادگی در مقابل واشنگتن گسترش یابد. آمریکا برای آن که در این تنگنا قرار نگیرد، بر وجود اختلافات داخلی ایران، نگاه جناحی حاکم بر منافع ملی و شتابزدگی در اعمال سیاست خارجی حساب ویژه باز کرده است و از راه‌های مختلف با بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها سعی می کند ایران را به سمت نقض توافق سوق دهد تا با کمترین هزینه مجددا شرایط را برای ایجاد توافق خوب از منظر خود مهیا و برای برطرف کردن نگرانی متحدان خود در منطقه مجددا ایران را منزوی کند.

از سویی دیگر، باید توجه داشت طرح دعواهای جدید آمریکا علیه برجام و ادعای نقض روح این توافق توسط تهران و تلاش برای غافلگیری استراتژیک ایران در منطقه از طریق ارسال سیگنال‌های تهاجمی از آن جهت در حال رخداد است که واشنگتن انتظار داشت برجام سبب تغییرات مدنظر غرب در رفتار سیاسی ایران در منطقه و جهان شود. اما شرایط آن گونه که آمریکا انتظار داشت، نشد. اوج‌گیری تحولات منطقه، از دست دادن زمین سوریه به‌واسطه ورود روسیه و ایران به منازعه و تقارن آن با توافق برجام سبب یاس میان متحدان آمریکا شد، لذا با توجه به جریان امور به‌رغم تایید پای بندی ایران به برجام در گزارش اخیر به کنگره، همچنان این توافق به‌عنوان توافق بد از سوی ترامپ یاد می‌شود.

گذشته از تحولات منطقه‌ای و دست بالای ایران در غرب آسیا، باید اعتراف کرد برجام نمونه بارزی از بازی موفق در زمین طرف مقابل است که مشابهی اندک برای آن در تاریخ دیپلماسی ایران وجود دارد. از این رو حتی در بازیگری فعال و غیرمنفعل بین المللی نه به‌عنوان یک الگو بلکه به‌عنوان یک شاخص از رفتار صحیح و منطبق با عرف و رویه‌های پذیرفته شده باید همچنان به حیات و دوام خود ادامه دهد. از این رو، ادامه حیات برجام وابسته به پاسخ‌های منطقی ایران به تهدیدات همه‌جانبه جاری است. این واکنش‌ها چه از طریق کمیسیون رسیدگی به تخلفات پیش‌بینی شده در برجام چه در چهارچوب و از طریق سازوکارهای حقوقی پذیرفته شده بین المللی باشد، با توجه به نفوذ آمریکا احتمالا این تلاش‌ها به نتیجه دلخواه نمی رسد ولی این پیام را به جامعه جهانی ارسال خواهد کرد که برخلاف جریان غالب تبلیغات، ایران بازیگر قابل پیش‌بینی و دارای رفتار منطبق با قواعد بازی است؛ بنابراین می‌توان به بازیگری و ایفای نقش منطقه‌ای آن اعتماد کرد. سیاست‌های دفاعی و موشکی ایران نیز که هم اکنون آماج حملات آمریکاست به منظور حق مشروع دفاع از خود در یک منطقه لبریز از خشونت و افراط گرایی دارای توجیه است. این منطق و نگاه با تکیه به اصل پرهیز از شتابزدگی در سیاست خارجی که پیش شرط و نتیجه تداوم حیات برجام است می‌تواند ایران را از پیچ خطرناکی که در آن قرار گرفته است عبور دهد.

منبع: پایگاه تحلیلی ابرار معاصر تهران